

La incidència dels mitjans de comunicació en la construcció d'un model de societat

Els **Diàlegs Antiracistes** són taules de debat que organitzem periòdicament per tal d'aprofundir i extreure conclusions i propostes de temes que ens interessin analitzar des de l'òptica de l'antiracisme. En aquesta ocasió, hem volgut crear un espai de reflexió al voltant dels mitjans de comunicació i la seva incidència social.

Vivim en l'era de la comunicació -o això diuen. Del que no hi ha dubte és que els mitjans de comunicació tenen un paper cabdal en la difusió de missatges així com en la creació de notícies, de líders d'opinió i en la construcció de la “realitat”. La construcció de l'ideari comú així com de les opinions de la població en general es veuen incidides per uns mitjans de comunicació de masses cada cop més polititzats i menys plurals. Mentre la imatge que es dona de les minories (immigrants, poble gitano, fills i filles) acostuma a ser estereotipada, quan no discriminatòria.

Davant aquesta situació, cada cop es creen més mitjans alternatius més preocupats per l'àmbit social i les notícies locals, com ara setmanaris, canals de televisió, canals de notícies, ràdios alternatives, etc. Sobretot aprofitant les possibilitats que dona la xarxa d'internet. I també són moltes les iniciatives des de les entitats per convertir-se en generadors de continguts i notícies.

Realment són tant importants els mitjans de comunicació en la construcció d'un model de societat? Quin paper juguen en la lluita contra la discriminació i per la igualtat de drets? Hi ha mitjans racistes? Se n'està fent alguna cosa des de l'administració o la societat civil per solucionar aquestes possibles males pràctiques? Què ha de fer el moviment antiracista en aquest àmbit?

Posarem sobre la taula totes aquestes qüestions, així com l'experiència dels ponents des de l'àmbit social i del món de la comunicació. En aquesta edició, als Diàlegs Antiracistes participaran en Xavier Giró, de l'Observatori de Cobertura de Conflictes de la Universitat Autònoma de Barcelona; la Marta Ballesta, periodista de diversos mitjans, especialment televisió i ràdio; l'Agnès Felis, directora de l'Agència de Comunicació Social, ECAS; en David Fernández, periodista del setmanari La Directa; i en Gustavo Franco, col·laborador del diari Público i Secretari de Mitjans d'Immigració del Sindicat de Periodistes. Presenta i modera la taula la Jose Peñín, responsable de comunicació de SOS Racisme-Catalunya.

Marta Ballesta – periodista

La influència dels mitjans de comunicació de masses, com a tals, tenen voluntat d'arribar a les masses i la tenen i tenen un paper cabdal, sens dubte, en la construcció de la realitat o com a mínim de la opinió pública d'allò que la gent o els ciutadans acaben pensant de determinades coses. Per què? Dons perquè la seva funció es basa en un pacte de confiança entre aquests mitjans a qui els ciutadans se suposa que a priori han dipositat aquesta confiança perquè se'ls hi expliqui aquesta realitat que ells no coneixen o que no tenen a tocar de casa. El moment en que un compra el diari i mira el missatge internacional i se li explica una crònica de quina és la intervenció dels EEUU a l'Iraq, per exemple, està buscant que se li expliqui de manera real que és el que està passant, per tant hi ha aquest pacte que a priori s'ha fet.

Quin és el problema? Doncs com està acabant distorsionant i sobretot com això acaba afectant a determinats col·lectius que són sensibles. Parlàvem de les minories, hem fet també l'esment de la joventut que és un altre dels col·lectius que acaben sent més víctimes de la mala praxis periodística, i per tant això el que ens desemboca d'alguna manera és en la presa de

consciència de la gran responsabilitat que tenen els mitjans i en el fons al darrera els professionals, els que cada dia treballem i ens paguen uns diners per fer aquesta tasca de gran rellevància social, en com encarem i amb quines eines fem al nostra feina.

A mi m'agradaria potser apuntar o intentar donar una mica de llum de quines són les causes que crec que poden abocar o que influeixen en aquesta mala praxis o en aquests distorsions. D'entrada jo crec que és prioritari el tema de la manca de temps, la rapidesa amb la que es treballa i que quedi clar que aquestes són causes, que no justificacions. D'entrada aquesta exigència d'immediatesa amb les que es treballa en les redaccions, sobretot dins els serveis informatius, que són els més sensibles i el que acumulen aquesta responsabilitat ja que les persones s'informen a través d'ells. Doncs bé, en aquest cas l'exigència, la immediatesa, és molt alta, no hi ha temps per analitzar amb profunditat els fets i per tant no hi ha possibilitat d'explicar-los amb la seva complexitat o amb la seva diversitat.

Això per mi és un factor cabdal, essencial, quotidià i del que crec que no s'escapa gairebé ningú, per no dir ningú. D'altra banda, una altra qüestió: les fonts d'informació. Com treballem els periodistes? Tenim les nostres fonts, sabem a quina porta hem de trucar a l'hora de que ens expliquin de manera veraç una informació determinada. Malgrat jo crec que deu ser la primera classe de periodisme, això de contrastar les fonts que també n'hem sentit a parlar molt sovint, malauradament el dia a dia, la realitat a una redacció és que les fonts sovint no es contrasten i encara menys quan són institucionals.

Estem en l'era de comunicació, com deia la Jose, dels gabinets de comunicació, de les agències de comunicació, que et donen una nota de premsa molt ben redactada on fins i tot et poden en negreta el que has de dir. Això sumat a la manca de temps, la temptació és molt fàcil a l'hora de simplement ser un transmissor, ja deixes de ser emissor per ser un simple transmissor d'un missatge que ha creat algú altre i que tu et dediques a traslladar al conjunt de la població. Això, quan els missatges són institucionals, és a dir, que gaudeixen d'aquesta veracitat, fa que els missatges oficials o institucionals es retroalimentin i acabin arribant al ciutadà d'una manera teòricament filtrada com són els mitjans.

En aquest sentit, és molt important la relació amb les entitats, que són les que sovint en aquest cas treballen directament amb el territori –i ara, ho podem parlar amb més profunditat- establir aquest diàleg molt més fluid entre aquells que estan treballant sobre la realitat i aquells que són els encarregats de difondre-ho al conjunt de la població.

Com a anècdota, ja fa un cert temps quan estava treballant a la ràdio, crec que es celebrava el primer congrés de feminisme islàmic i era un tema que hi havia molta polèmica entorn seu i es va plantejar la possibilitat de parlar-ne, i en tot moment es va buscar l'opinió d'un expert, d'un acadèmic de la Universitat de Barcelona, que era expert en estudis islàmics. Però en cap moment es va plantejar la possibilitat de parlar amb un testimoni directe que hauria estat el més evident, òbviament, o si més no com a mínim tenir-lo i després tenir a l'altre expert.

Com comentava anteriorment la Jose, malauradament no tenim com a fonts directes els interessats en la notícia malauradament. I el problema de tot això és, que en aquest cas no era una cosa conscient, era una cosa inconscient. Per tant, no es tracta d'una perversió o manipulació sinó d'una mala praxis en tota regla que fins i tot pot arribar a ser encara més perillós.

En tercer lloc, també apuntaria una mica en aquesta mateixa línia, el desconeixement, als periodistes de les realitats d'allò que tracten, d'allò que informen. Sovint el periodista no sap més coses que un altre ciutadà sobre allò del que l'informa; el periodista el que té és la tècnica per a explicar-ho de manera clara, de manera directa i de manera senzilla. Per tant el que s'ha d'incidir també en aquest sentit és en la formació perquè hi ha determinats col·lectius, sectors que són sensibles de crear opinió social, opinió pública i amb els quals s'ha de tenir, jo crec, una formació afegida perquè la responsabilitat és més gran.

I per últim, una quarta qüestió també en relació al que apuntava la Jose que deia, “home, només parlem de coses negatives, sembla que la bona notícia no sigui notícia”. Doncs no, és que sovint no ho és i per això no ens en fem ressò. No hem d'oblidar que els diaris ens acaben informant sobre coses que són extraordinàries en el sentit que no són ordinàries, que no són quotidianes, que no és el dia a dia, per això són notícia i per això apareixen al diari. Per tant hem de ser molt conscients, que no ens podem fer una imatge de la realitat a partir de les notícies, perquè seria una realitat molt esbiaixada que és el que acaba sent, una realitat a partir d'allò extraordinari, no de la quotidianitat, no del dia a dia i això sovint, aquest exercici conscient no es fa, i aquest és el problema.

Us he portat quatre exemples de notícies que de fet ja tenen un cert temps, en els que s'acaba veient aquest cas concret, sobretot amb la terminologia que fem servir alguns periodistes. - Després us les passo al públic i us les podreu mirar-. Per exemple, a què associem l'imatge de determinades minories “*los inmigrantes envían a sus países 3844 millones de euro*”s com si fossin doncs, els agents d'un espoli econòmic al nostre país, no? O una d'aquelles coses també que ja des de l'inici que es va començar a intentar regular tot això s'ha incidit molt en no destacar l'origen si no és rellevant per la notícia. És una de les coses que va ser de les primeres que es van dir i que ara anys després continuen fent-se sempre. Per exemple en aquest cas: “*el abogado secuestrado y apaleado creyó que le quedaba poco de vida, dos jóvenes de aspecto magrebi*” - no es diu ni d'on són exactament, però ja n'hi ha prou perquè quedi clar que *le apalearon*.

O en el cas dels lladres silenciosos, també ciutadans lituans, bé, no és rellevant per la notícia però en canvi sí que té un efecte per a qui la llegeix. O “*el desafío de los otros*”, aquesta terminologia de desafiament i de “*els otros*”: són els altres, no són ciutadans com nosaltres o de ple dret, no. O “els immigrants absorbiran el 56% de la demanda total d'habitatges”, ens prenen les nostres vivendes, o “creix la incidència en la tuberculosi i la SIDA entre la població immigrant”, com a una amenaça sanitària, també. “*La Consejera de Bienestar dice que en Girona ya no caben inmigrantes*”s com em feia anotar el Xavier Giró, això ho diu la consejera de Bienestar, no ho diu el periodista, però en qualsevol cas és aquest titular sense cometes de “*ya no caben*”, i aquesta idea si que en terminologia molt popular cala i molt. “*5000 alumnos por sorpresa*” o l'allau de temporers, aquesta terminologia d'allau i de invasió.

Tot plegat són els resultats d'una no sé si mala consciència o “no consciència” de la nostra feina, us deixo també només amb un reportatge que va aparèixer a La Vanguardia, que pren el testimoni d'un ciutadà, en Francisco que diu “*como no vamos a tener miedo con lo que se cuenta en el telediario, es un no parar, y esto es solo el principio. Este obrero industrial, andaluz de 60 años que emigró a Cataluña cuando cumplió 22, es un comunista convencido que no ve contradicción entre su ideología y su pánico ante la idea de que algún día haya en España un partido islámico que pueda impedir a sus nietas que tengan derecho a votar o que las obligen a llevar pañuelo*”. Bé doncs, jo crec que també és un exemple clar de quina opinió es pot formar algú de 60 anys, aquest senyor Francisco doncs a partir del que passa las mitjans de comunicació.

Moderadora: Si vols donar alguna idea sobre què podem fer?

En la línia del que estava dient, jo crec que d'entrada el que s'hauria de fer és augmentar la formació dels periodistes pels nous canvis, o nous reptes que ens presenta la comunicació a dia d'avui, la nostra realitat social ha canviat, tenim una responsabilitat social a l'hora d'explicar-ho als ciutadans i no estem preparats ni som conscients del que això suposa. Per tant, això d'una banda, de l'altra, tot i que d'això el David ens en parlarà molt millor, la conciliació de nous mitjans amb veu pròpia, està clar que els mitjans convencionals o clàssics no estan donant bona resposta a les necessitats d'informació que la realitat ens presenta i en aquest sentit, els nous mitjans hi tenen molt a dir. D'altra banda, crec que és també indispensable el tractament de les minories la normalització, la naturalització d'això i per tant la incorporació d'aquestes minories no com a objecte de la notícia sinó com a objecte, que aquestes minories formin part

de les plantilles de les redaccions des d'on es genera aquesta informació. De l'altra, ser conscients sobretot d'aquest paper d'allò extraordinari que tenen els mitjans a l'hora d'explicar-ho i per tant despertar aquest sentit crític. Jo crec que també, en el cas, ja no dels serveis informatius, sinó de la programació en general respecte les minories hem passat per diversos estadis, en el moment en què la immigració era un fenomen que tot just començava a arribar, totes aquelles informacions i programacions es centraven en aquell aspecte més dramàtic del viatge de la immigració, no, de veure'ls des de la fugida, l'aspecte més morbós no, fins i tot, d'aquest viatge. Després s'ha passat a un segon estadi en què hi havia un tractament més folklòric, no, on ens interessàvem per què menjaven, què ballaven, i què escoltaven, i jo crec que ja és moment d'arribar al tercer estadi en aquesta línia, la naturalització i normalització de les minories com a ciutadans catalans que són.

Moderadora: Molt bé, doncs moltíssimes gràcies Marta. Crec que un dels últims punts que has comentat enllacen molt bé amb el següent ponent, en Gustavo Franco, al que convidem a que exposi, igual que la Marta, quina és la seva visió davant aquesta situació, que l'analitzis i que ens expliquis quines eines dones.

Gustavo Franco – Col·laborador del diari Público i Secretari de Mitjans d'Immigració del Sindicat de Periodistes de Catalunya

Moltes gràcies a tots per ser aquí i a SOS Racisme per aquesta labor continuada amb els diàlegs. Comparto muchas de las cosas que ha comentado Marta: quienes vivimos los medios de comunicación desde dentro sabemos lo difícil que es querer hacer las cosas bien y no poder hacerlo. Llevo cuatro años trabajando en Cataluña, en medios de comunicación para público inmigrante y en comunicación para público local aquí en España, y pienso que si limitamos el tema de la discriminación o el racismo únicamente en el discurso, que en fondo es el motivo por el que estamos aquí, haríamos un flaco favor para mejorar las cosas.

Está muy bien, mejorar y buscar que el discurso en los medios de comunicación sea cada día mejor, pero haríamos un trabajo más efectivo si eso se viera completado por otras áreas. Y me refiero al tema laboral, por supuesto. Estoy en el Sindicato de periodistas e involucrado en el tema de la legislación, precisamente por eso.

En el tema laboral diría que la inmigración es tan nueva en España que no hemos tenido todavía la oportunidad de detenernos a pensar un poco en qué tenemos que hacer en cuanto a las leyes. Un ejemplo son los convenios colectivos que incluyan el aspecto de la diversidad. En el sindicato desde hace un año se creó la *Secretaría dels mitjans de la immigració* y a partir de ahí se piensa en meter este tema en la organización, y en la última candidatura para TV3 se metió dentro del plan de trabajo de las elecciones sindicales del canal. Lo mismo pretendemos hacer con otras empresas, pero es un proceso muy nuevo en el cual estamos hace sólo unos meses y cuesta mucho porque en un contexto de crisis nadie quiere oír hablar de discriminación positiva. Sin embargo, no se puede hablar de discriminación positiva, pienso yo, cuando lo que se busca es igualdad de oportunidades. Vemos que otros países con mucha más experiencia en la gestión de la diversidad asumen sin ningún tipo de complejo la legislación para el respeto de la diversidad. Aquí tenemos un *Pacte Nacional per la Immigració*, pero desafortunadamente lo he dicho ya más de una vez, aquí como todos los pactos, no se han cumplido. Entonces, yo creo que hay que hacer una labor más agresiva y que la diversidad esté en la legislación. No nos quedemos en los pactos, ni en las palabras bonitas si no que lo llevemos a las leyes, y ya esto es una realidad en otros ámbitos laborales, pero es muy curioso que la diversidad cuando abunda en un sector de la economía o en una empresa en particular, termina generando este tipo de legislaciones, pero no pasa en los medios de comunicación, dónde la diversidad en las redacciones es casi nula.

Con una voz entre trescientos redactores, ¿cómo voy a incluir una cláusula de diversidad en los convenios colectivos? Es muy difícil pero desde el sindicato podemos y hay que hacerlo.

Vemos que, por ejemplo, el sector de la salud, donde hay muchos trabajadores de origen extranjero se trata éste tema de la diversidad o en el sector de las empresas públicas, empresas privadas que prestan servicios de limpieza, tienen convenios colectivos donde se habla de diversidad. ¿Qué pasa en los medios de comunicación? Cuando tenemos una función social, en representarnos a nosotros mismos, en vernos reflejados, o como decía Marta, en cumplir ese pacto de confianza.

Podemos hablar también de la creación de tribunales especializados en delitos de inmigración, tenemos una fiscalía especializada en discriminación pero no tenemos tribunales especializados, en cambio sí existen para temas de familia, sociales, etcétera.

Mencionó Marta dos temas que me trajeron a la memoria algún caso concreto de cobertura periodística. Mencionaste un titular acerca del tema de la tuberculosis: sí, es un hecho, la tuberculosis es más común entre la población de origen extranjero, pero el error periodístico está en que no se explica el por qué. Si nos quedamos en el “qué”, no estamos entendiendo qué es lo que pasa en nuestro entorno, qué está pasando en la sociedad. Y el hecho es muy sencillo: la tuberculosis es una enfermedad relacionada con la situación económica, punto. Y si la mayoría de los inmigrantes tienen una situación económica desfavorecida en proporción al resto de la población, pues ya está.

También hablaste sobre la supuesta amenaza de la creación de un partido islámico, insisto, probablemente el error es no explicar el por qué. ¿Es una amenaza? No. Es un riesgo que existe, y lo reconocen los diferentes partidos políticos. Hace unos días, con la ocasión del inicio de la campaña, se escribió sobre los candidatos de origen inmigrante en las listas, que era algo anecdótico porque ocupaban unos puestos realmente secundarios. Mejor dicho, ninguno tiene posibilidades reales de llegar con salvo dos excepciones que no representan la última generación de inmigrantes, se trata de gente exiliada política que llegó hace treinta años a Cataluña. Entonces si tú no integras a toda población, o a todos los representantes de la sociedad en los movimientos políticos, tarde o temprano, se van a crear sus propios partidos. Y esto no debe ser visto como una amenaza sino como un riesgo que si ocurre, entonces sí sería una amenaza pero por la integración. No para los derechos ciudadanos, o para que nos obliguen a usar el velo -esto ya es una paranoia-. Pero sí existe un riesgo, y la mejor forma de evitarlo es incorporando la diversidad en todos los aspectos de la sociedad.

Lo primero son los medios de comunicación así como la política. Yo creo que en lugar de asumir esto con paranoia hay que asumirlo con franqueza, porque ya no es un riesgo, es una realidad. Porque en Madrid tenemos un partido creado para inmigrantes y en Alicante también hay otro, que se han inscrito para las elecciones como partidos políticos. El de Madrid a ámbito nacional y el otro es de ámbito autonómico –bueno, no lo tengo muy claro. Pero ya existe, entonces, si nos negamos a ver la realidad no la podremos tampoco explicar al conjunto de la sociedad.

Pienso que los medios públicos, yo no tengo experiencia en medios públicos insisto, pero deberían ser la punta de lanza de la integración en las redacciones de los medios de comunicación. Hace unos meses empezamos a trabajar en el sindicato para con corporaciones municipales donde existen espacios creados para informar, son programas específicos en temas de diversidad o inmigración y estos espacios que reciben un tratamiento laboral, administrativo, económico diferente que el noticiero del mediodía o el programa estrella de las tertulias de la mañana. Gente sin contratos, gente haciendo trabajos voluntarios... Esto no es integración laboral, esto es llenarse la boca, pienso yo, por parte de los gestores de las corporaciones municipales, diciendo “ya tenemos un espacio para inmigrantes”, lavándose la cara y sin embargo son explotados.

También hay que hacer mucha consciencia de los periodistas de origen inmigrante porque son profesionales que tienen una ilusión por delante de realizar su trabajo, que lo ejercían en sus países de origen y aquí se juega mucho con esta ilusión. *Yo fui periodista en mi país, aquí me dedico a otra cosa y si me dan la posibilidad me meto y a ver qué sale.*

Por este motivo, desde el sindicato tenemos que ser muy cuidadosos con eso, pero estamos trabajando para crear esta consciencia, de que como periodistas ninguno es menos que otro, igual que los trabajadores de la construcción o de la salud o de cualquier otro sector. Y esto se verá reflejado en los medios de comunicación, y dejará de ser relevante el país de origen si tenemos un noticiero o una persona de origen chino, que ya los tenemos.

Los representantes de los ayuntamientos ya saben que nosotros estamos reivindicando eso, porqué en una jornada que tuvimos en julio pasado, una periodista de Barcelona Televisió explicó, por ejemplo, *yo llevo aquí dos años y no sé para qué le pagan al traductor para que traduzca el programa y no a mí.* Entonces estas cosas terminan afectando al discurso y terminan distorsionando lo que es la representación de la sociedad y terminan distorsionando incluso la percepción que tienen los demás periodistas de estos periodistas cooperantes o voluntarios o formas raras de pseudo-empresariado.

Yo creo que para hacer un final feliz a esta pequeña intervención la inmigración sí que debería estar dentro de las buenas noticias, aunque no sea común en las buenas noticias, pero, hay que aprovecharla la ocasión, yo creo que un periodista se emociona cuando tiene enfrente una buena noticia, por que tiene pocas oportunidades, y la inmigración también debería estar dentro de esas buenas noticias.

Moderadora: Muchas gracias Gustavo. A continuació donamos la palabra a Xavier Giró. Intentant donar un nou punt de vista, dels que comentàvem al principi. S'han organitzat diversos organismes o organitzacions per observar els mitjans o fins i tot regular o controlar el contingut des d'un aspecte social. En Xavier ens explicarà alguna coseta.

Xavier Giró – Observatori de Cobertura de Conflictes, Universitat Autònoma de Barcelona

Bueno, nosaltres fa uns quants anys que treballem en la cobertura de la immigració. L'any 1991, fa uns quants anys, varem fer una enquesta en una manifestació en contra de la llei d'estrangeria sobre què pensaven els immigrants sobre com els mitjans els tractaven a ells i als seus països i resulta que els resultats no eren gaire bonics pels mitjans. Sense anar a la profunditat, la resposta directa era que “Malament!” .

Hi ha hagut temps per reflexionar: han passat 19 anys des del 91; hi ha hagut jornades, he estat a no sé quants debats, hem fet estudis sobre premsa escrita, en televisió, en tertúlies...hem fet moltes coses....i els resultats, són diversos: En alguns casos hi ha millores i en d'altres no n'hi ha tantes; i aquesta diversitat jo crec que l'hem de tenir en compte entre els mitjans: hi ha “mitjans” i hi ha “mitjans”.

N'hi ha que fan un autèntic esforç inclús amb els titulars, amb els textos, exemple: no és menor que l'origen ètnic o nacional dels delinqüents no surti als titulars, encara que surti en el text, no és menor perquè abans sortia per tot arreu, dos magrebins, o dos marroquins o dos tal...ara surt molt menys. No en tots els mitjans, en uns quasi mai i en d'altres segueix sortint, i en altres segueix obrint un informatiu de la ràdio dient qualsevol cosa d'aquestes. O sigui, que això és molt important d'entendre també: ni tota la immigració són el mateix ni tots els mitjans són el mateix, ni tots els periodistes són el mateix. Dins les mateixes redaccions hi ha una gran varietat.

Perdoneu si faig referències una mica estranyes però, si sou del camp i us interessa us pot interessar *googelejar*: “propostes per la millora de la cobertura informativa de la immigració”, així amb aquesta frase trobareu un quadern que es diu “Debats 11”, publicat per la Fundació Bofill, que és el producte d'un grup d'estudi que jo vaig organitzar a encàrrec seu, amb el conseller Serres –abans de que fos conseller-, amb una sèrie de periodistes de mitjans, representants d'ONG de solidaritat amb els immigrants i immigrants. Aquest estudi és una cosa petita però està estudiat amb bastant detall, i analitza que hi ha tres moments importants en la informació: l'origen discursiu de la informació, com es retracta en els mitjans i com arriba. I cal intervenir sobre els tres moments: si la policia sempre et ve amb uns papers que diuen: “tres marroquies” o “tres magrebies” –ara diuen “magrebies”-, o la nacionalitat, el sexe, l'edat i color de la pell. Aleshores, el periodista ha de fer una reflexió: “Això he de posar-ho o no?” Però és cert, quan treballes de premsa això costa més de pensar; però molts ja hi pensen en això, perquè els hi han fotut *bronques*.

Hem proposat moltes coses per les redaccions. Per exemple, hem tractat el tema del coneixement sobre el món islàmic: “si la montaña no viene a mí, yo iré a la montaña”. Però quan convoquem reunions de periodistes per explicar-los com creiem que estaria més ben fet, o com es fa ara, no venen! Venen només els que els interessa el tema. El altres no venen perquè tenen por que els hi fotem un *clatellot*. Perquè els hi fotem de tant en tant! Aleshores hem d'anar a les redaccions ha fer cursets. Però hem anat als públics: hem anat a TV3, a Catalunya Ràdio; però no hem anat pas al privat, per exemple no hem anat a El Periódico – que és un dels que val la pena estudiar-, i no veas ja a Telecinco! No veas Antena 3! O sigui que a vegades estem mirant coses que no estan bé però que no estan molt malament, i les altres no les fem perquè no hi arribem.

Aquest és un segon nivell, i el tercer nivell de coses que es poden fer és com influïm en els receptors d'aquests missatges. Perquè és molt important. Sobre els titulars que ha ensenyat la Marta i els que us ensenyaré jo més tard; el que deia “Lleida té un allau de temporers”, no té gaire discussió: cal evitar paraules que recordin a catàstrofes naturals per parlar d'éssers humans: allau, abalanchas, etc.

Però El País publica: “La Consejera de Bienestar dice que en Gerona ya no caben mas inmigrantes”. No és el mateix publicar això en el ABC que en El País. En El País t'estàn dient: “esta tia està contra los inmigrantes”, no t'està dient que té raó. És millor posar-ho entre cometes, té raó la Marta, tes, no lo dogo yo lo dice ella, si? Se ha pasado un quilómetro, un dia El País en portada de diumenge titulava “Rajoy: un exceso de inmigración provoca marginalidad y delincuencia”, clar, i tu dius, “Rajoy fatxa, oi?” Però a la que penses una mica dius: t'ho diu El País que està contra Rajoy, no t'està dient que Rajoy tingui la raó. El gran error de El País, -tinc un article sencer analitzant tot això-, és que ho publica en portada i no només ho veuen els lectors de El País, ho veu molta més gent que és “Rajoyniana” que dirà: “Carai! Si té raó el Rajoy”.

Però és que el Rajoy tampoc va dir això! Tot i que estic en desacord amb el que va dir, fins a un cert punt està carregat d'un aparent sentit comú, el sentit comú de Badalona, del burka, de l'empadronament de Vic... aquest sentit comú. El que va dir a l'entrevista en Rajoy és: si venen molts immigrants, no trobaran feina; si no troben feina estaran marginats, i si estan marginats, alguns, potser, delinquiran, robaran per tenir menjar. Això és el que deia Rajoy, -deia algunes tonteries al costat d'això però no el que deia al titular.

Perquè si tu tens mínimament consciència, si has estat mínimament format en temes de societat, economia, etc., quan llegim “dos equatorians roben” cap de nosaltres entén “roben perquè són equatorians”, ho llegim i no passa res que ho diguin. Llegim “dues persones amb necessitats han robat”, no fem una lectura racista d'això. O sigui, que qui té un coixí de coneixement adequat, no importa el que li cau a sobre, sap col·locar-ho, sap llegir-ho. Aquesta és la part fonamental: donar un coixí de coneixement en la població que passi el que passi faci

una lectura no racista ni xenòfoba sinó social. Però són mals temps per les coses socials i les eleccions acaben de demostrar-ho.

En definitiva, cal diferenciar entre mitjans: no és el mateix TV3 que Telecinco, tenen públics diferents i per exemple TV- té un Comitè de la Diversitat que avarca tota la producció, no només informatius. I necessitaríem que una entitat com aquesta estigués a altres llocs; però aquí té molt a veure la força dels sindicats, per això i per les coses que comentava abans en Gustavo.

Una altra proposta: per què la immediatesa ens impedeix fer-ho bé? Si una persona sola ha de preparar una notícia per d'aquí una hora, és clar. Però si en comptes d'una persona fóssim 5 entre els que dividir la feina, seria possible. Però quin empresari amb la lògica dominant del benefici enlloc d'un treballador posarà cinc? Llavors hem de comprendre la raó estructural de l'organització econòmica de la informació.

Si no prenem les mesures necessàries la immediatesa ens fa viure d'allò que ens ha explicat l'altre. No ens endinsem en els temes i ens quedem a la superficialitat, i això suposa que només reproduïm els estereotips dominants. Perquè tots tenim estereotips: nosaltres, els públics, els periodistes... I els periodistes no només som dipositaris de la credibilitat, sinó que no podem escriure sense pensar a qui ens dirigim: “què entendreà aquesta persona?” I baixes el nivell per explicar-ho com ella ho entendreà.

I la falta de fonts: si tenim més gent, tenim més recursos per buscar fonts; però es que no en tens! –Això és un altre aspecte estructural important- I aleshores agafem les fonts que tenen poder i no les contrastem, i sabem que no hauríem de fer-ho, o alguns s'esforcen per no fer-ho, però l'estructura piramidal de la societat, qui té poder i qui no en té, es reproduceix automàticament als mitjans de manera natural, sense mala voluntat; perquè qui té poder pren decisions que afecten a tots els mortals i qui no ne té no és important!

Per emancipar als de baix, per lluitar contra qui té poder, contra l'abús de poder, caldria una posició fortíssima que avui no tenim. Sempre parlem del Bush, clar quan el Bush parla, el que ells diuen és molt important perquè afectarà tot i tothom i lo altre és menys important. Aquesta estructura de poder ja es transmet en els mitjans. Es transmet a quan nosaltres expliquem la realitat i nosaltres hem d'agafar mecanismes compensadors d'això. Però això vol dir estar tot el dia en contra, tot el dia navegant contra corrent.

Un altre tema: desconeixement. Aquesta és claríssima! Com que desconeixement de la realitat? La realitat canvia tot! No pots tenir unes persones actualitzades tot el dia sobre les coses econòmiques que passen, no? I perquè no tens ja no dic la meitat, ni un terç, sinó una desena part de la redacció contínuament amb cursets de reciclatge del coneixement de la realitat. Oi que si tens una fàbrica de producció de xoriços tindràs un *tío* fent una investigació de quins és la millor màquina? Doncs aquí parlem d'una cosa altament sensible: la informació! I no posen a gent a reciclar sobre això per temes econòmics. Ah, calés! Hi ha una part estructural de la organització capitalista de la comunicació que ens fa anar contra-corrent quan volem fer una informació que sigui emancipadora.

Bé, deixeu-me dir dues coses: una és sobre la dimensió de la tragèdia que tenim entre mans: jo crec que avui tenim cinc camps molt importants però el tractament de la informació és extremadament perillós. Un és el camp de la delinqüència: hi ha una etnificació de la delinqüència. Això fa temps que va sortir però segueix sortint. Un exemple de notícia: “*Tipus de robatori a l'autopista: sistema peruà, sistema magrebí, sistema talonero*”. Que us penseu que el talonero no és ètnic? Es refereix als lladres d'ètnia gitana principalment. Això segueix sortint avui en dia! L'altre dia, El País va titular, “*La banda de los peruanos se recicla*”. Això segueix sortint i és molt perillós! Perquè és clar, El País té el seu públic, però és que els diaris de referència són reproduïts i augmentats en les tertúlies de la colla d'impresentables d'unes quantes ràdios. Per tant el que fan és marcar referències. Aquesta notícia tenia l'excusa de que

la policia fa servir aquestes nomenclatures, però és que el que faci la policia és el seu problema! Però hi ha molta gent que no té el coixí ben muntat! El coixí del coneixement sobre el que circula la informació, el coixí o el tauler d'escacs. I llavors no saben col·locar les coses quan els hi expliquen. I llavors això etnifica la delinqüència –hi ha molts més casos però no m'estenc.

Segon camp: Al-Qaeda. Us en podria explicar molts de casos perquè tinc molt material recopilat, però anem a destacar alguns. Tu imagina't que vius a prop d'un oratori, et passes el dia patint perquè et penses que la casa t'explotarà en qualsevol moment! És alarmista, com ho és dir que l'Islam s'estén per Espanya. Aquest és un tema *tremendo* per com s'està tractant. El camp d'Al-Qaeda té altres temes derivats: la islamofòbia i el tema de les dones i el vel. Que forma part d'aquesta islamofòbia. Clar, “*La cárcel andante no es un derecho*” (*titular*), tu com pots construir convivència així? Quan penses en la dona que està al teu costat “*En cualquiera de estos velos*” (*fent referència a un gràfic amb tipus de vel*). És un tema obert, no és definitiu però és important comprendre que avui pensarem una cosa, demà en pensarem una altra, perquè el procés de desmuntar els estereotips, és un procés gradual, coses que avui ens semblen molt *progres*, demà no ho són.

Posaré un exemple: sí que surten notícies positives sobre els immigrants, en surten moltes! “*Un inmigrante acaba de salvar a una viejecita*”, que va sortir! “*Unos inmigrantes encuentran divisas de 2 millones de euros y las devuelven*”. Surten com a l'excepció però sí que en surten! La dels calés jo no la veig malament. Ara, cal una altra lectura. “És mentida que tota la immigració sigui dolenta! És molt bona! Ens convé!” Perquè nosaltres no fem nens, ells en fan...i perquè així, ara (abans de la crisi) faran les feines que nosaltres no volem fer. Necessitem de l'aparell productiu, ara hi ha més estudis moderns, boníssims del Pajares que expliquen com la incorporació de la immigració ha creat lloc de treball. No només han fet coses que nosaltres no volíem fer sinó que a més han multiplicat la mecànica econòmica. Però aquesta presentació de la immigració com a positiva, fixeuvos, està feta per la nostra conveniència: fan nens per nosaltres, per quan siguem vellets, i pel nostre aparell productiu. Cal un canvi de perspectiva. Sí, perquè ells deixin de ser “ells” i siguem “tots”; però això no és fàcil, és molt difícil.

No ens ha d'estranyar que amb un país com el nostre com és Catalunya o Espanya –i qualsevol en realitat!- Com que el paradigma dominant polític és el nacional, en pensar la política com a quelcom nacional un dels criteris fonamentals és: primer nosaltres, no tothom el comparteix, però és lògic que molta gent pensi primer nosaltres! Els del Le-Pen van començar així “*no són pitjors els negres, són diferents*”. L'únic que dic jo: aneu, aneu pels barris! I pel centre! Per tot arreu! I pregunteu, “vostè ha d'anar abans que ell?” Sí, el 31% dels espanyols pensen que els immigrants que no tinguin feina els hem de tornar. I el 80% pensen que primer hauríem d'anar els espanyols. Doncs, això s'ha de discutir, -m'estic enrotllant massa oi? Ho faig súper breu-. Friccions veïnals, bandes de joves, les declaracions de El Periodico sobre l'Hospitalet controlat pels Latin Kings, és demencial! Però hi ha una gran varietat de realitats, de mitjans....crec que ens ho hem de mirar.

Crec que tenim tres tipus de tasques: tasques de manteniment, com un cotxe, és a dir, hem d'anar mantenint que el que tenim bé segueixi bé, i per tant, els nous periodistes i els vells, els hem d'anar seguint intoxicant i seguir posant crítiques del que fan i suggerències. Això cal fer-ho més i no ho estem fent. Tenim experiència, molt interessant amb l'Observatori dels Mitjans en les agressions de les dones en contextos d'alta violència; enviem cada dues setmanes una fitxa a redactors internacionals sobre com es faria millor, coses que s'han fet malament...això s'hauria de fer i no ho fem! Sistemàticament anar enviant informació als mitjans: primer perquè se sentin vigilats i segon perquè n'aprenquin.

En segon lloc cal fer tasques de reparació: allò que està mal fet, doncs ficar-nos fins al fons. Prioritzar i decidir fer una campanya només per Telecinco, només som quatre però anem...

Reparar coses mal fetes i després substituir, perquè arriba un moment en què el cotxe ja no val.

La tercera tasca és substituir, perquè, no ens fem il·lusions, el context econòmic i més encara de crisi no afavoreix tot el que necessitem fer, per tant substituir amb els mitjans alternatius i també estratègicament. Substituir un sistema d'organització social, que és el primer que discrimina, el racisme no està en els mitjans, i racisme està en el sistema social i els mitjans legitimen aquest sistema social.

Moderadora: Moltes gràcies Xavier. Passem la paraula al David que ens parlarà dels mitjans alternatius.

Doncs moltes gràcies per la invitació, jo com a experiència col·lectiva que és la premsa alternativa complementària, com diria el Xavi Giró, perquè encara no té prou força com per explicar el món, jo crec que neix de l'última reflexió del Xavi. És a dir, que els mitjans són un sistema buit també de control, d'expansió d'un model de valors socials, de dominació social en aquest sentit, des d'una perspectiva d'estructura social i tenen molt més a veure amb la propaganda, i amb la legitimació d'un sistema profundament injust i profundament desigual.

I a partir d'aquí, si agaféssim un vell anarcosindicalista català, doncs diria que els diaris són pamflets tòpics que reparteixen als barris pobres. El naixement del setmanari La Directa neix precisament d'un anàlisi profundament crític de quin paper tenen els mitjans de comunicació, quin paper han tingut en el segle XX i quin tenen a les portes ja superades del segle XXI. En la societat de l'espectacle segurament, perquè clar, cada cop ens informen de menys coses.

Jo crec que si el mite del periodisme i el mite que el periodista ha fet de si, és que òbviament explica el món, dona les claus interpretatives del que passa i que a més fomenta l'esperit crític i d'autonomia personal. Ja no és ni un mite, és un autèntic miratge en el món dels nostres dies. Si ens fixem en la última campanya electoral, ens adonem que han parlat moltíssim d'immigració però poca gent ha dit que això té una *apartheid de facto*, quan un milió de persones no poden votar. I no viuen en una democràcia consociativa, és a dir, no existeixen formalment en la política. Vist d'aquesta perspectiva molt *Chomskyana* però és així. Si fem una història dels mitjans de comunicació en l'època moderna, lo que els teòrics liberals clàssics deien de què representen els mitjans de comunicació, doncs es refereixen a aquest sistema de domini, de reproduir el pensament de les elits i finalment d'encorar-se en la teoria del ramat desconcertat: a tots ens costa entendre les coses i per tant són les elits dirigents les que generen uns discursos dominants.

El Xavi també m'ho ha posat fàcil perquè ha parlat d'insubmissió i jo tinc experiència de La Directa que ara és un setmanari que fa tres mil exemplars a la setmana, amb mil dos-cents subscriptors, i que ha nascut des dels mateixos moviments socials que intenten transformar a la societat, i amb això ja hi ha una declaració òbvia de principis, que és de insubmissió informativa. És a dir, hi ha diferents estratègies i jo crec que han sortit pràcticament totes però una altra és fer nosaltres els nostres propis mitjans.

Sento el reduccionisme ideològic però, els mitjans tenen un component de classe i de dominació. No esperem a què la guineu cuidi a les gallines; potser és millor que les gallines siguin els nostres propis mitjans i ens expliquem entre nosaltres com funciona el món. A més, en un país amb una tradició important, segurament la memòria en actes de racisme i les migracions sempre és el millor antídote. I tenim un país que sempre ha tingut una forta premsa local, un país que ha tingut una fortíssima tradició de premsa obrera, un país que abans de la dictadura tenia unes firmes que avui en dia seria gairebé impossible de recuperar des del punt de vista de la profunditat del periodisme i jo crec que la premsa alternativa entraria o a mi m'agradaria que entrés en l'àmbit de l'estratègia de manteniment és a dir d'aquells mitjans que aborden la nostra societat complexa.

I jo insisteixo, des del punt de vista que es diu descriptiu, no valoratiu, que la situació actual és injusta i desigual. Que serveixi per generar una tradició de les coses i sobretot que afegeixi tota la complexitat que té la nostra societat i el nostre món.

“Premsa alternativa”: jo penso que també s’han de tragar paternalismes i etnocentrismes, a vegades patètics. I també si fem aquest exercici d’autodeteminació informativa el que som els nous catalans i catalanes també han de formar part d’aquest procés informatiu. Ara a La Directa tenim companys i companyes que estan treballant de ple dret, i que informen sobre el que passa al seu carrer, al seu barri o allà on sigui i La Directa neix també des del punt de vista d’un sistema on les exclusions, des del punt de vista de la empatia amb la migració pel fet de que els moviments socials, sobretot en les dues últimes dècades, també han patit l’exclusió, l’estigmatització, la criminalització, i sabem del què parlem quan es parla d’estereotips, *clichés*, etc...I també crec que bona prova d’això és la ignorància que hi ha instal·lada, també crec que és l’etnocentrisme, el colonialisme europeu que encara existeix.

Quan els detinguts del Raval, es van fer 400 detencions a l’Estat, 300 a Catalunya, i ningú ha dit que d’aquestes, el 50% de les persones van quedar lliures sense càrrecs i que avui es condemnen només un 6%. Aleshores no sé què és més escandalós. A mi, des d’un punt de vista de Dret Civil em preocupa més, com a un Estat d’Excepció, que es puguin detenir tres-centes setanta-quatre persones sense càrrecs i sense proves, que no que vint-i-cinc estiguin condemnades. (En un món en conflicte, vull dir que no deia això a propòsit de la ignorància no, fomentada pels mitjans de comunicació que jo crec, insisteixo que fomenten la cultura de l’entreteniment, la cultura de la píndola, la pastilla informativa de “has de pensar això”, i del reduccionisme, quan a un ciutadà pakistanès és detingut al Raval, i parla urdú i li presenten un traductor pastún, és com si a mi em detenen a la Índia i em porten un traductor en euskera, la qual cosa serà complexa.) Quan això està instal·lat, a les altes esferes dels serveis d’intel·ligència d’estat. O quan un fiscal diu alguna cosa sonada des del punt de vista del desconeixement profund de les cultures, t’espantes, i si el racisme –crec que tots podem compartir d’altres estudis que s’han fet antropològics-, diuen molt de la ignorància i de la por.

I cosa semblant passa quan un Conseller d’Interior, de la força que teòricament s’ubica més a l’esquerra que és el Joan Saura, arran d’aquelles detencions diu: “*millor per excés que per defecte*”, en roda de premsa, al costat de Rubalcaba, el que està obrint és un Estat d’Excepció contra qualsevol persona, no? Que sigui en aquest cas pakistanesa, en una operació que es pugui parlar, nosaltres vam viure molt en directe el cas del Raval, d’aquell suposat atemptat al metro a la Sagrada Família, i no feia falta ser de Wikileaks ni que La Directa tinguem un equip d’investigació de gent brillant, perquè no el tenim, perquè no tenim recursos i perquè a més fem un altra tipus de periodisme. Sinó que només cal anar a la Rambla i comprar el The Guardian de cinc dies després. Posava: “Els suïcides del Raval eren amb els de Musharrak” que si us enrecordeu els suposats suïcides eren un dia abans de que Musharrak vingués a Bruseles i va ser vint dies abans quefos assassinada al Pakistan. Això ho publicava la Vanguardia el dia 5 i els suïcides que van fugir des de Girona fins a Londres, van tornar al Pakistan amb el passaport diplomàtic; això no és periodisme d’investigació, és llegint la premsa estrangera.

Doncs, dona de què pensar també dels nostres estimats periodistes especialitzats en Interior. Podria dir noms: El Periódico, per exemple, es van cobrir de glòria quan van satanitzar deu persones del Raval, avui encara empresonades; una d’elles, l’Ayuk, de 78 anys, propietari d’una pastisseria del carrer Hospital, i que encara el presenten avui com a un terrorista en potència.

Però en tot cas, la premsa alternativa ha nascut contra i a favor. Varem venir de la fase en contra, però també va arribar un moment en què varem arribar a la conclusió de que des d’un punt de sobirania, d’independència, i d’autonomia el millor era, que no esperéssim la notícia, sinó que féssim nosaltres mateixos la notícia. I això també va ser una impulsió important. Jo crec que això ve de molt abans, però té una implosió important en la cita contra la cimera de l’Organització Mundial del Comerç, quan neix tot aquest entramat de “sigues tu la notícia”.

Però en tot cas si l'estructura literal clàssica parla de tres espais, fonamentals en la societat, que és: mercat, Estat i societat, jo crec que avui la prepotència abassegadora dels mitjans, públics i privats, és absoluta. És un monopoli absolut aquí del que es tracta és d'un tercer sector que siguin els mitjans socials que representi a la societat, no? I aquí hi ha una batalla d'interessos o és la lectura que fem nosaltres. La Vanguardia és la Vanguardia –i qui vulgui fondejar en la història sabrà qui és el Conde de Godó en aquest país, i quin paper cabdal ha jugat des de la dictadura franquista fins avui- i els mitjans públics són els mitjans públics. Amb els canvis que s'han incorporat i segurament els catalans a Catalunya són els menys comparat amb Telemadrid o amb Canal 9 de València; són models diferents però està clar que obeeixen a un control polític. Contra aquesta dependència i contra aquesta merma d'un dret fonamental com és el de la informació, és perquè van néixer els mitjans alternatius fa molt de temps.

Hi ha moltes experiències de barri, hi ha la “Illacrua”, que és la degana de la informació alternativa; hi ha una revista com “Carrer”, que si no existís aquesta revista de la FAV segurament no sabríem res de moltes de les coses que poden passar a Barcelona. I aquesta és l'aposta, una aposta ferma pels mitjans propis. Nosaltres tenim una màxima que és que opinem dels mitjans de comunicació igual que dels seus consells d'administració i per tant no demanem als altres des d'una lògica de conflicte social i conflicte social no és negatiu, és que hi ha conflicte d'interessos i no confiem en els mitjans oficials. Ni en els públics ni en els privats. Per experiència sabem que no hi podem confiar, per les rutines que vulgueu, de simplificació, de ridiculització, de distorsió, de manipulació o d'obertes falsedats que estem vivint, amb un règim que es proclama democràtic, no? I en aquest sentit jo sí que crec que el paper, dels mitjans de comunicació actuen com a quart poder, efectivament com se'ls va batejar, però en aquest cas i fa temps, com en el pitjor del quart poder.

Els mitjans són avui, el que la porra era a la dictadura: el control de les idees, el control del pensament, el tancament dels marges per on es pot discórrer disciplinadament i obedientment; i jo crec que el que ha de fer la premsa alternativa és obrir portes, finestres, i eixamplar aquests marges.

I ja que parlem de control i de domini econòmic -estic absolutament d'acord amb totes les persones que m'han precedit- que una de les claus de la mala qualitat informativa són les condicions econòmiques. Avui, la informació és un mercat, un negoci, a l'Estat Espanyol, a Telecinco, em remeto. I el risc jo crec que és obvi: el risc de desfiguració absoluta del que és el control per interessos privats dels mitjans de comunicació. Com a exemple tenim Berlusconi, és el “perebufo” al què ha arribat Itàlia, on tot és banal, on que s'expulsin europeus a Europa no importa. Aquesta és la paradoxa de l'Europa d'avui: a França s'està expulsant a ciutadans europeus d'Europa, com són la comunitat gitana, i no ha passat res. Abans d'haver passat Sarkozy ha passat Berlusconi que els expulsa a tots. I el risc és aquest i jo crec que anem per aquest matí, veient segons quines derives de Telecinco i coses així.

Dic el risc i l'enfoco, però en tot cas, jo crec que com a empreses de mercat són cadenes de producció. les cadenes avui, els diaris són cadenes de producció d'informació. Les condicions avui dia, cada cop més precàries, més jeràrquiques, on el periodisme de carrer ja és una cosa dels arqueòlegs, i avui es fa periodisme d'internet en un 90%. Del que podem llegir actualment gairebé sempre hi ha un gabinet de premsa que ho ha publicat i jo crec que les dinàmiques de manipulació i distorsió esparveren molt. I després hi ha un reflex absolutament jeràrquic -bé, jo diria que és classisme obertament- d'aquells sectors de les elits que tenen el poder i que són capaços de modificar discursos.

També la informació és una batalla campal. El Xavi diu que s'ha de fer això als periodistes: els d cas del Raval rebien pressions per dues bandes, uns dient-li que “escolta, que això és The Guardian, que estàs fent el ridícul” i uns altres fent el contrari. Com fa uns anys, Aznar deia que era ETA, no? Al final és la confiança o la desconfiança que tens en la font. A mi si algú em truca i em diu que la Sagrada Família ara està cremant, jo agafo la moto i me'n vaig a veure-ho.

Has de tenir molta confiança amb una font que et despenja el telèfon i et diu que aquells senyors són de Al-Qaeda i tu ho publiques.

Però jo crec que afecten les condicions de treball del periodisme, i una altra cosa: que amb la implosió del periodisme a les noves tecnologies. Amb això jo sóc molt relativista, no hi confio tant, però cada vegada el món de la informació s'anirà més cap als marges del sistema informàtic. També és veritat que hi ha canvis, que els mitjans s'adapten, ja que no és el mateix La Vanguardia del 1991, que La Vanguardia d'avui dia; però jo crec que el que deia Walter: el sistema, la civilització no elimina la barbàrie, només la perfecciona. Aleshores, aquí passa el mateix, es perfeccionen els discursos, es tallen les arestes del racisme més implícit però en el fons, el substrat és d'un profund racisme que per mi, no deixa de ser sempre una tensió del classisme contra la pobresa. Perquè bé que d'altres factòtums de la immigració que tenim ara, a casa nostra que vénen amb *jet* privat i fan les seves estades on estan, ningú et diu res. O sigui que el racisme sempre el posa el color del diner.

I l'altre és explicar una realitat, que si som un milió més de catalans, hem d'explicar-ho. I en canvi no existeixen, perquè jo crec que estan sota un apartheid informatiu. No només electoral, és a dir es parla molt en contra d'ells però mai parlen ells. I això es demostra en l'informe en què el Xavi ha participat sobre el tema de la vaga general: Jo crec que reflexa això, oi? El 93% dels tertulians estaven en contra de la vaga general en els dies previs. Quan els que estaven a la vaga eren a Catalunya entre un 40 i un 50% de la població. Es veu aquesta desigualtat profunda.

És clar, jo no li demanaré a La Vanguardia que em tracti bé; insisteixo, que per mi és com dir-li a la guineu que cuidi a les gallines. S'han de construir alternatives. La nostra és aquesta, és modesta, va néixer fa cinc anys, no és l'única, jo crec que hi ha multitud a Sants, a Sant Andreu, a Girona han volgut tirar endavant un diari. Propostes que s'impliquin en la dinàmica del moviment popular, de generar instruments propis; i això no significa que perdem vigor, que perdem veracitat, ni que deixem d'explicar les coses sinó que segurament en el cas nostre el que estem fent és fer premsa complementària, perquè no expliquem totes les versions expliquem allò que no es diu. És una lluita que definim “contra la llei del silenci”. Contra tot allò que no s'explica cada dia. I que són moltes coses. Igual fets extraordinaris, doncs suposo que n'hi ha molts, i segurament el què passava al Centre d'Internament de la Verneda va ser extraordinari durant molts anys i es sabia, i ningú ho va publicar, perquè el periodista que estava assentat no ho li donava importància, perquè el valor que té incrustat socialment, és que l'immigrant és un immigrant, és com el pres que està a la presó.

Tenen tant poder? Sí, tenen molt poder, però no és infalible. Hi podria haver mil exemples en la història que el que digui la premsa tampoc modula al final els valors. Si ells han estat un pol fonamental a l'hora de crear valors socials, el que s'ha de fer és crear altres pols que facin de contrapès i que facin, en l'argot clàssic que tant ens agrada a nosaltres, de contrapoder. Jo crec que les alternatives, o l'experiència dels moviments socials més enllà de La Directa, han estat aquestes tres també, molt en la filosofia del Xavi: hem arribat a fer agències de premsa de comunicació alternatives (Iberinfo, etc.) perquè el periodista que està allà picant a una taula tingués com a mínim garantit que tenia l'altre versió sobre la taula, que tenia no només el fax de la policia, per dir-ho així, sinó que tenia el fax també dels ferits i que a partir d'allà intentés explicar el món o fos capaç de dir: segons la policia això, segons els manifestants allò, que és contrastar la informació. Però tal com està la dinàmica i la deriva i com veiem que estan cansats ja, això pica a l'aposta de les 80 persones que fem La Directa cada setmana, és generar mitjans propis. I qui digui que som mitjans propis i subjectius, efectivament, però la diferència és que nosaltres ho diem. Som mitjans orientats a la transformació social i que els seus també són mitjans propis, però de la seva classe, per dir-ho així. Reprodueixen els seus interessos des del control social i ideològic.

Moderadora: Passem ràpidament a la següent ponent, perquè s'ens està fent tard i perquè voldríem a l'acabament obrir la paraula i el debat al públic. Així que donem la paraula a l'Agnès Felis, directora

de l'Agència de Comunicació Social d'ECAS, que ens explicarà més des de la vessant de què són les entitats, què és el moviment social i quina és la seva experiència.

Agnès Felis – Directora de l'Agència de Comunicació Social ECAS

Voldria afegir que és imprescindible que es creïn mitjans alternatius, però no podem perdre de vista que els mitjans generalistes són aquells en els que tots acabem confluint i marquen l'agenda mediàtica. Perquè són els que tenen la gran difusió, els que alimenten a més altres mitjans (els alternatius i d'Internet). Ara la multiplicitat de canals, de suports i de mitjans és enorme, però en realitat produint contingut fresc diguem, no són tantes les fonts. I l'abast és molt diferent. És a dir, amb els mitjans alternatius el que s'ha de fer és seguir-los fent i mirar d'ampliar aquest abast, perquè si no també a vegades tenim aquesta sensació de que acabem sensibilitzant els sensibilitzats. Això també és una mica frustrant. Aleshores jo crec que no hem de perdre de vista que els mitjans generalistes tenen el poder que tenen, que tampoc és total; jo crec que ho hem de relativitzar amb el que dèiem, de que hi ha aquest coixí, de que hi ha uns valors.

El que fan els mitjans és reforçar, perpetuar, moltes vegades, però que també hi ha tot un àmbit d'educació, de fer pedagogia per altres bandes, que és fonamental. És a dir, si tots estiguéssim alfabetitzats informacionalment tots seríem capaços de fer això que deia el Xavier de que llegeixes aquest titular i no et canvia; tu de sobte no dius, “de què van els immigrants”, no? Crec que s'ha de seguir treballant amb els grans mitjans generalistes, pel poder i l'abasta que tenen.

Jo també volia fer una distinció: partint del títol de la jornada sobre quin és el paper dels mitjans en la construcció d'un model de societat, crec que cal diferenciar entre la construcció en present, el seu paper com a prescriptors i explicar què és el que passa en el moment; i per una altra banda pensant en el futur, que no només és descriure sinó en fer. I en aquest segon àmbit sí que crec que els mitjans alternatius tenen un paper més importants, o estan fent una millor tasca fent de contrapoder.

I sota aquest posicionament, d'acceptar quina és aquesta dinàmica i quin és aquest imaginari social, neix L'Agència de Comunicació Social des de la Federació d'Entitats Catalanes d'Acció Social, una federació o una entitat de segon nivell que agrupa 80 entitats de base, amb l'objectiu de crear aquest contrapoder des del periodisme de fonts, és a dir, crear aquests continguts que utilitzen els mitjans per convertir els vulnerables en subjectes (i no objectes) del que està passant. Pretén ser una veu, de cara als mitjans, experta en temes socials per fer més visibles els problemes.

Un dels principals objectius és fer comunicació corporativa, és a dir, fer d'ECAS una veu experta en temes socials, que ens tinguin present i poder crear discurs en clau de causa. I un altre seria funcionar com a agència de notícies en clau de sensibilització. I per això es necessari que les diferents entitats membres actuessin com a corresponsalies i informessin la Federació. Però estem en cara posant els fonaments i fent l'engranatge de funcionament.

Però ja podem dir que hi ha manca de consciència de comunicar. Hi ha moltes entitats que tenen una forma de pensar massa corporativa i no tenen en compte la funció de sensibilització que te la comunicació. No només és la manca de consciència sinó també una greu manca de recursos econòmics i humans, el que sovint fa difícil aquesta comunicació o la fa precària.

Una de les coses que hem fet és formació en la comunicació per les entitats, perquè no sigui per manca de formació. Però moltes vegades el dia a dia es menja les entitats. I també és cert que la relació amb els mitjans és difícil, tot i que amb alguns més que amb uns altres. I un fet que ens preocupa és on posem el límit en la comunicació emocional, els testimonis.